

საქართველოს კანონის პროექტი
„საქართველოს ზყის კოდექსი“
კანონის პროექტის ჩებუდრიების
სზეროები

მუქდე მიმონიღვე

მინი, 2019

პუბლიკაცია მომზადდა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო დეპარტამენტის მიერ და დაიბეჭდა გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ) სახელით, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) მიერ განხორციელებული პროგრამის „ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირებული მართვა სამხრეთკავკასიაში“(IBiS) ფარგლებში.

გამოცემაში გამოთქმული მოსაზრებები ავტორისეულია და შეიძლება არ ასახავდეს როგორც გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და გერმანიის მთავრობის ოფიციალურ თვალსაზრისს.

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

საქართველოს ტყე არის ქვეყნისთვის განსაკუთრებული ფასეულობის მქონე ბუნებრივი რესურსი, რომელიც საქართველოს ტერიტორიის დაახლოებით 40%-ს მოიცავს. მას უდიდესი ეროვნული, რეგიონალური და გლობალური მნიშვნელობა აქვს. ტყე არა მხოლოდ უნიკალური ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას განაპირობებს, არამედ უზრუნველყოფს ქვეყნის მოსახლეობისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის პირდაპირი თუ არაპირდაპირი სარგებლისა და რესურსების უწყვეტ მიწოდებასაც, რაც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს ეკონომიკის სხვადასხვა დარგის ფუნქციონირებას, ადამიანების კეთილდღეობას, სიღარიბის აღმოფხვრას და ქვეყნის მდგრადი განვითარებისათვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნას.

საქართველოს ტყის 95–98% ბუნებრივი წარმოშობისაა. მისი შემადგენლობა, აღნაგობა, ზრდა-განვითარება და სხვა მახასიათებლები განაპირობებს მდიდარ ბიომრავალფეროვნებას – საქართველოს ტყეში 400-მდე სახეობის ხე და ბუჩქი იზრდება. დენდროფლორის დიდი მრავალფეროვნების მაჩვენებელია ენდემური მერქნიანი მცენარეების სიმრავლე. მათ შორის საქართველოს ენდემია 61 სახეობა, ხოლო კავკასიისა – 43.

საქართველოს ტყე ფაუნის მრავალი სახეობის საბინადრო ადგილი და სამიგრაციო დერეფანია და მათ გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნებაში ეხმარება. საქართველო დედამიწის ბიოლოგიური თვალსაზრისით ერთ-ერთ ყველაზე მდიდარ რეგიონში მდებარეობს. ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) მიერ განსაზღვრული 35 „პრიორიტეტული ადგილიდან“ ერთ-ერთი კავკასიის რეგიონია. გარდა ამისა, ორგანიზაცია „საერთაშორისო კონსერვაციის“ (Conservation International) მიერ განსაზღვრული 34 „ბიომრავალფეროვნების ცხელი წერტილიდან“ (ბიომრავალფეროვნებით გამორჩეული და იმავდროულად სერიოზული საფრთხის ქვეშ მყოფი ტერიტორიებიდან) საქართველო შედის 2 „ბიომრავალფეროვნების ცხელ წერტილში“ – კავკასიისა და ირან-ანატოლიის შემადგენლობაში¹. საქართველოს მთებში შემორჩენილი ტყის მასივები დედამიწის ზომიერ სარტყელში უკანასკნელი ხელუხლებელი ტყეებია, რაც მათ გლობალურ მნიშვნელობას განაპირობებს.²

სატყეო სექტორში არსებული პრობლემების გადასაჭრელად აუცილებელია ტყის მდგრადი მართვის სისტემის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს საქართველოში ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესებას, ბიომრავალფეროვნების დაცვას, ტყეების ეკოლოგიური ფასეულობების გათვალისწინებით მათი ეკონომიკური პოტენციალის ეფექტიან გამოყენებას, ტყის მართვაში საზოგადოების მონაწილეობას და სხვა. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად აუცილებელი გახდა საქართველოს ტყის კოდექსის ახალი პროექტის შემუშავება, რომელიც 2013 წელს საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ ეროვნულ სატყეო კონცეფციას (პოლიტიკის დოკუმენტი) და დარგში არსებულ გამოწვევებს პასუხობს.

კანონპროექტში ტყის მდგრადი მართვის პრინციპები და მდგრადი განვითარების მიზნები, უპირატესად კი ტყის მდგრადი მართვის პრინციპები იმგვარადაა განწერილი, რომ ისინი აღსრულებადი იყოს ცალკეული ნორმებისა და დათქმების დონეზე. შესაბამისად კანონპროექტის მთავარ მიზნებას წარმოადგენს სატყეო მეურნეობის ეტაპობრივი აღდგენა და ე.წ. „სოციალური ტრის“ ჩანაცვლება მდგრადი და მრავალ მიზნობრივი სარგებლობით.

¹ მსოფლიოში WWF-ის მიერ სულ იდენტიფიცირებულია 35 ბიომრავალფეროვნების დაცვის პრიორიტეტული ადგილი. Conservation International-ის მიერ განსაზღვრულია 34 ცხელი წერტილი, ტერიტორიები, რომლებიც გამოირჩევიან უმდიდრესი, მაგრამ სერიოზული საფრთხის ქვეშ მყოფი ბიომრავალფეროვნებით;

² საქართველოს ეროვნული სატყეო კონცეფცია, საქართველოს პარლამენტის დადგენილება N1742-ის, 11.12.2013;

საქართველოს ტყის კოდექსი ემყარება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1992 წლის რიო-დე-ჟანეიროს გარემოსა და განვითარების საერთაშორისო კონფერენციის (United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 1992) მიერ მიღებულ «გარემოსა და განვითარების რიოს დეკლარაციის», «21-ე საუკუნის გლობალური მდგრადი განვითარების პროგრამის - დღის წესრიგ 21-ის» და «ტყეების დაცვის, მდგრადი განვითარებისა და მართვის პრინციპების შესახებ არასაკანონმდებლო ვალდებულებათა განცხადების» დასკვნით დოკუმენტების მიერ აღიარებულ **მდგრადი განვითარების პრინციპებს**.

აღნიშნული პრინციპის გათვალისწინებით საქართველოს ტყის კოდექსის მიერ დამკვიდრებული **ტყის მდგრადი მართვა გულისხმობს ტყის გამოყენებას ისეთი მოცულობით, რომ შენარჩუნებული იქნას მათი ბიომრავალფეროვნება, პროდუქტიულობა, რეგენერაციის შესაძლებლობა, სიცოცხლისუნარიანობა და მათი პოტენციალი, რათა ახლაც დამოშვალშიც შესრულებულ იქნას ტყის შესაბამისი ეკოლოგიური, ეკონომიკური და სოციალური ფუნქციები ლოკალურ, ნაციონალურ და გლობალურ დონეზე და არ გამოიწვიოს სხვა ეკოსისტემების დაზიანება**. საქართველოს ტყეების მართვა მათი ეკოლოგიური, სოციალური და ეკონომიკური ფუნქციების გათვალისწინებით უნდა ეფუძნებოდეს შემდეგ **ძირითად პრინციპებს**: ტყის მართვის პროცესში უნდა გამოიყენებოდეს ისეთი მეთოდები, რომლებიც უზრუნველყოფს მისი ბიომრავალფეროვნების, პროდუქტიულობის, თვითაღდგენისა და სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნებასა და გაუმჯობესებას; **კოდექსი ემყარება სიფრთხილის პრინციპს ტყის დაცვითი ფუნქციებისა და ეკოლოგიური ნონასწრობის შესანარჩუნებლად**, რომლის მიზანია ტყის მართვის დაგეგმვის პროცესში გათვალისწინებული იქნეს ტყის ფუნქციური დანიშნულება, რათა ტყისგან ერთი სახის სარგებლის მიღებამ ტყის სხვა ფუნქციური დანიშნულების დეგრადაცია არ გამოიწვიოს; **ტყის მართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინება უნდა ეფუძნებოდეს ტყის მდგრადი მართვის პრინციპს**. უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ტყის საერთო სარგებლობა ამ კოდექსით დადგენილ ფარგლებში, მიუხედავად მათი საკუთრების ფორმისა; **სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი ინტერესის გათვალისწინებით საქართველოს ტყის არა სატყეო მიზნით გამოყენებისას უნდა განხორციელდეს შესაბამისი საკომპენსაციო ზომები**, გარდა ამ კოდექსით დადგენილი გამონაკლისებისა, რაც წესრიგდება ტყის კოდექსის და შესაბამისი კანონმდებლობის საფუძველზე.

კანონპროექტის მთავარი პრინციპები და სიახლეები:

- ▶ კოდექსის მონესრიგების სფეროს განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია **საქართველოს ტყის** ცნება, რომელიც მოიცავს **სახელმწიფო და კერძო** საკუთრებაში არსებულ ტყეებს და მათი რესურსების ერთობლიობას. შესაბამისად კოდექსით დადგენილი წესები ვრცელდება საქართველოს ტყეზე, მიუხედავად მისი საკუთრების ფორმისა.

საკუთრების უფლების ახალი ფორმები

კანონპროექტის მიხედვით, ახალი ტყის განმარტებიდან გამომდინარე ამ ეტაპზე გამოკვეთილია კერძო და სახელმწიფო საკუთრება. იმ შემთხვევაში, თუ ტყის გარკვეული ფართობის გადაცემა

მოხდება საქართველოს საპატრიარქოსთვის, ის ჩაითვლება კერძო საკუთრებად. კანონის პროექტის მიხედვით: „კერძო საკუთრების ტყე არის საქართველოს ტყის ნაწილი, რომელიც მდებარეობს ფიზიკური ან იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე“ - აღნიშნული არ მოიაზრებს ტყის განკვეთვას/გაყიდვას ან/და პრივატიზებას. საუბარია საკუთრებაში არსებულ ან ბუნებრივად გატყვევებულ ფართობებზე, რომელსაც იმ შემთხვევაში თუ აკმაყოფილებს ამ კოდექსით განსაზღვრულ ტყის განმარტებას შესაძლოა მიენიჭოს ტყის სტატუსი.

ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებულ სახელმწიფო ტყის მართვის ორგანოს ქმნის შესაბამისი ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანო.

ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ტყის მართვის ორგანოს ქმნის და ტყის მართვის გეგმას ამტკიცებს მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი ორგანო.

კერძო საკუთრების ტყის მართვას ახორციელებს ტყის მესაკუთრე ან მისი უფლებამოსილებით აღჭურვილი პირი.

შენიშვნა:

საქართველოს ეკლესია

საქართველოს **სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის** შესაბამისი განაცხადის საფუძველზე და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შუამდგომლობით და საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, **საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელ ეკლესიას საკუთრებაში შეიძლება გადაეცეს** ამ კანონის ამოქმედებამდე არსებული მართლმადიდებლური ეკლესია-მონასტრების მიმდებარე ტყის ფართობი, არაუმეტეს 20 ჰა თითოეულის შემთხვევაში და საქართველოს ტყის კოდექსით განსაზღვრული ტყის მიჩენილი ტერიტორიები. ამასთან, გადასაცემი ფართობი უნდა განისაზღვროს იმგვარად, რომ გამოყოფამ არ გამოიწვიოს არსებული სატყეო ლიტერების საზღვრების დარღვევა.

მუნიციპალური საკუთრების ტყე

მუნიციპალური საკუთრების ტყის საკითხთან დაკავშირებით განსხვავებული კრიტიკული მოსაზრებები არსებობს. ამ ეტაპზე, კანონპროექტი არ ითვალისწინებს მუნიციპალური საკუთრების ტყეს, როგორც საკუთრების ცალკე სახეს. პრობლემას წარმოადგენს „ადგილობრივი მნიშვნელობის ტყის“ განსაზღვრა, რასაც მოქმედი კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს და ეს იმავდროულად, ვერ იქნება მხოლოდ „ტყის კოდექსის“ და სატყეო სექტორის განსაზღვრილი საკითხი. ამდენად, შესაძლებელია საპარლამენტო განხილვების დროს გამოთქმული მოსაზრების გაზიარება და მუნიციპალური საკუთრების ტყის საკითხის კვლავ გათვალისწინება კანონპროექტში, მხოლოდ იმ დათქმით, რომ გარკვეულ ვადაში სახელმწიფოს მიერ დადგინდება „ადგილობრივი მნიშვნელობის ტყის“ განსაზღვრის კრიტერიუმები და შესაბამისი წესები.

ტყის ახალი განმარტება ეხმიანება პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ ეროვნულ სატყეო კონცეფციას, რომლის ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენს ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესება. გარდა ამისა, ის შესაბამისობაშია გაეროს სურსათისა და სოფლის

მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) მიერ მიღებულ ტყის განმარტებასთან, რაც ხელს შეუწყობს და გაამარტივებს საქართველოს მიერ ტყეების შესახებ საერთაშორისო ანგარიშგების პროცესს. **ტყე** - ტყის შემქმნელი მერქნიანი მცენარის ერთი ან რამდენიმე სახეობით დაფარული მინიმუმ 10 მეტრი სიგანისა და არანაკლებ 0.5 ჰექტარი მიწის ფართობი, სადაც ხეთა დგომის სიმჭიდროვე შეადგენს მინიმუმ 0.1 სიხშირეს.

▶ საქართველოს ტყის კოდექსის პროექტის მიზანი, მიღწეული იქნას ტყის მდგრადი მართვის ინსტრუმენტების დანერგვა საქართველოს რეალობაში, შესაძლებელია მიიღწეს პროცესში საზოგადოების აქტიური მონაწილეობით. ტყის კოდექსი ადგენს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვალდებულებას საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან თანამშრომლობით უზრუნველყოს ტყისა და მისი რესურსების მნიშვნელობის შესახებ **მოსახლეობის ინფორმირება. საზოგადოების ჩართულობის** უზრუნველყოფის მიზნით დაინტერესებულ მხარეს უფლება აქვს ტყის მართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მიიღოს მონაწილეობა. ტყესთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებში მონაწილე სახელმწიფო ორგანოები უზრუნველყოფენ ტყის მართვის შესახებ ინფორმაციის საჯაროობას და ხელმისაწვდომობას. ტყის მართვის გეგმა მტკიცდება საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების წესით.

▶ **ტყითსარგებლობა** არის სახელმწიფოსა და მისი მოსახლეობის ეკოლოგიური, ეკონომიკური და სოციალური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მიზნით ტყის საერთო და სპეციალური სარგებლობის ფარგლებში გამოყენება და მისი ეკონომიკური და სხვა ღირებულებების მქონე რესურსების მოპოვება, ხოლო **ტყით საერთო სარგებლობა** მოიცავს ტყის ბუნებრივი გარემოთი უსასყიდლო სარგებლობას, რომელიც გულისხმობს პირის უფლებას, იმყოფებოდეს და თავისუფლად გადაადგილდეს ტყეში, პირადი მოხმარების მიზნით შეაგროვოს ტყის არამერქნული რესურსები (მაგ. სოკო), მერქნიანი მცენარეების პროდუქტები (მაგ. თესლი, გირჩი) და ხის მეორეხარისხოვანი მასალები (მაგ. ქერქი), ასევე ფიჩხი.

▶ რამდენადაც ტყის კოდექსის მიზანია მოაწესრიგოს ტყის დაცვისა და ტყითსარგებლობის საკითხები, მნიშვნელოვანია საქართველოს ტყის **კატეგორიებად დაყოფა**. ტყეების მრავალფუნქციურობიდან გამომდინარე კატეგორიებად დაყოფის მიზანია ხელი შეუწყოს ტყის ეკოლოგიური ფუნქციების დაცვასა და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას, ტყის ეკონომიკური პოტენციალის მდგრად გამოყენებას და ტყეების სოციალური ფუნქციების განხორციელებას. საქართველოს ტყე მართვის ძირითადი მიზნების მიხედვით იყოფა: **დაცულ, დაცვით, საკურორტო და სარეკრეაციო და სამეურნეო ტყედ; დაცული ტყის მართვის ამოცანაა** ბიომრავალფეროვნებისა და იშვიათი ან/და საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობებისა და მონყვლადი ეკოსისტემების დაცვა, რაც თავის მხრივ იყოფა **პირველი კატეგორიის დაცულ ტყედ**, რომელზედაც ვრცელდება დაცვის განსაკუთრებული რეჟიმი დაცული ტერიტორიების კანონმდებლობის მოთხოვნების საფუძველზე და მეორე კატეგორიის **დაცულ ტყედ**, რომელიც წარმოადგენს პოტენციურ/სარეზერვო დაცულ ტერიტორიას, სადაც დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოება ხორციელდება საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შეთანხმებებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესაბამისად და გრაფიკით. **დაცვითი ტყის კატეგორიის** ქვეშ მოქცეულ ტყეში მართვის ამოცანად განსაზღვრულია ტყეების დაცვითი ფუნქციების (მარეგულირებელი ეკოსისტემური სერვისების) შენარჩუნება და გაძლიერება.

საკურორტო და სარეკრეაციო ტყის მართვის კატეგორია განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებს ტყის კურორტოლოგიური ფუნქციის, ლანდშაფტებისა და ბუნების კონკრეტული ელემენტებისა და ტყეში არსებული ისტორიული ძეგლების დაცვაზე, რასაც საქართველოს რეალობის გათვალისწინებით აქვს მნიშვნელოვანი დატვირთვა. სამეურნეო ტყის მართვის ამოცანაა ტყის რესურსებით მდგრადი სარგებლობა ტყეების დაცვითი ფუნქციების შენარჩუნებით;

- ▶ ტყის კოდექსი ადგენს საქართველოს **ტყეზე სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების წესს**, რომლის თანახმადაც, საქართველოს ტყეში, გარდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მართვაში არსებული ტყისა, კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვაზე სახელმწიფო კონტროლს ახორციელებს სამინისტროს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება - გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი.
- ▶ საქართველოს ტყის **აღრიცხვის სისტემა** შედგება საქართველოს ტყის ეროვნული აღრიცხვის, ტყეთმონწყობისა და საინფორმაციო და მონიტორინგის სისტემისაგან. **ტყის ეროვნული აღრიცხვა** ტარდება საქართველოს ტყის ტერიტორიაზე სამინისტროს მიერ 10 წელიწადში ერთხელ და მოიცავს სტატისტიკურ ინფორმაციას საქართველოს ტყისა მდგომარეობისა და მისი მრავალფეროვნების შესახებ. ის ტარდება მუდმივ სანიმუშო ფართობზე დაკვირვებითა და მონიტორინგით. **ტყეთმონწყობა** ტყის მართვის ორგანოს სამოქმედო საზღვრებში ხორციელდება ყოველ 10 წელიწადში ერთხელ. ის უფრო კონკრეტულია და დეტალური ვიდრე ტყის ეროვნული აღრიცხვა, ტყეთმონწყობის მასალები აისახება **ტყის მართვის გეგმაში**, რომელიც არის ფუნქციური დაგეგმვის საფუძველზე ტყითსარგებლობისა და სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების **განხორციელების სავალდებულო დოკუმენტი. საქართველოს ტყის საინფორმაციო და მონიტორინგის სისტემა** წარმოადგენს სისტემატიზებული დოკუმენტების ერთობლიობას, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას საქართველოს ტყეზე, ტყის დაცვაზე, აღდგენა-გაშენებაზე, კვლავწარმოებასა და ტყითსარგებლობაზე, ხოლო ტყის მონიტორინგის მიზანია საქართველოს ტყის ეკოლოგიური მდგომარეობის ასახვა/ანალიზი და დაკვირვება და მისი გაუმჯობესების მიზნით სახელმწიფო ორგანოებისათვის ანალიზის შედეგების მიწოდება და საქართველოს მოსახლეობის ინფორმირება, ასევე საერთაშორისო ანგარიშგება.
- ▶ **ტყის მართვის ორგანო და სატყეო მეურნეობები** - ტყის მერქნითი რესურსების არასწორი და უკანონო ექსპლუატაცია სერიოზული საფრთხის ქვეშ აყენებს მდგრად მეტყევეობას. აღნიშნულის გათვალისწინებით დადგენილია ვალდებულება, რომ ტყითსარგებლობა ემყარებოდეს დაგეგმვას. ტყითსარგებლობის დაგეგმვისთვის დგება ტყის მართვის ან/და წლიური სამოქმედო გეგმა. ტყითსარგებლობის დაგეგმვისას უპირატესობა ენიჭება გრძელვადიან ტყითსარგებლობას და კომპლექსურ ტყითსარგებლობას, რომელიც ერთდროულად ითვალისწინებს რამდენიმე სახის ტყითსარგებლობას. ტყითსარგებლობის დაგეგმვისას რეკომენდებული უნდა იქნეს ისეთი მეთოდების გამოყენება, რომლებიც ზიანს არ აყენებს გარემოსა და მისი ბიომრავალფეროვნების მდგრადობას, ცხოველთა სამყაროს, ისტორიულ-კულტურულ და ბუნების ძეგლებს. **ტყის მართვის ორგანო ხე-ტყის დამზადებას ახორციელებს ტყის მართვის ინტერესებიდან გამომდინარე ამ კოდექსის მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში.** კანონპროექტის მიხედვით ტყის მართვის მთავარი ორგანოს ენიჭება უფლებამოსილება აწარმოოს სატყეო მეურნეობა მ.შ. მდგრადი მართვის

პრინციპებიდან გამომდინარე დაამზადოს ხე-ტყე და მოახდინოს მისი სათანადო სორტიმენტის მიხედვით რეალიზაცია. ხე-ტყის დამზადების ცნება გულისხმობს ზეგმდგომი ხის მოჭრას, დახარისხებას და ტყიდან გამოტანას (ტრანსპორტირებას).

- ▶ ტყის კოდექსი აწესრიგებს ტყის მართვის ორგანოს მიერ ტყის მართვის ინტერესებიდან გამომდინარე ან ტყის ფართობის გაცემაზე დაინტერესებული პირის განცხადების საფუძველზე **ტყის სასოფლო-სამეურნეო მიზნით** სარგებლობის საკითხსაც. **ტყის კოდექსი ასევე აწესრიგებს ტყის საკურორტო, სარეკრეაციო, სპორტული და სხვა კულტურულ-გამაჯანსაღებელი მიზნით სარგებლობის საკითხს.** აღნიშნული მოიცავს ამ უფლების განსახორციელებლად აუცილებელი შენობა-ნაგებობების, მათ შორის, კვების ობიექტების და დამხმარე სათავსების აშენებას, მონყობილობებისა და სპორტული ინვენტარის დამონტაჟებას შესაბამისი კანონმდებლობით გათვალისწინებული უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტის საფუძველზე. საკურორტო, სარეკრეაციო, სპორტული და სხვა კულტურულ-გამაჯანსაღებელი მიზნით სარგებლობა ხორციელდება პერსპექტიული გეგმის საფუძველზე. ტყის ფართობის შერჩევა ხდება ტყის მართვის ორგანოს მიერ ტყის მართვის ან/და წლიური სამოქმედო გეგმის ან სპეციალური გამოკვლევის საფუძველზე. გარდა ამისა **წესრიგდება ტყით სპეციალური სარგებლობის შემდეგი სახეები: სამეურნეო ჭრით ხე-ტყის დამზადება; ტყის არამერქნული რესურსების, მერქნიანი მცენარეების პროდუქტებისა და ხის მეორეხარისხოვანი მასალების დამზადება; პლანტაციური მეურნეობის მონყობა; სამონადირეო მეურნეობისა და თევზის მეურნეობის მონყობა; ცხოველთა თავშესაფრის და სანაშენის მონყობა; ელექტრონული საკომუნიკაციო ქსელების სახაზო ნაგებობის განთავსება; სამეცნიერო-კვლევითი და სასწავლო მიზნით სარგებლობა; განსაკუთრებული დანიშნულებით სარგებლობა** - განსაკუთრებული სახელმწიფოებრივი ან საზოგადოებრივი მნიშვნელობის პროექტების განხორციელებისათვის, წყალმომარაგებისა და წყალარინების ინფრასტრუქტურის, ჰიდროკვანძების, ელექტროსადგურების, მილსადენების, ნავთობისა და გაზის რესურსებით სარგებლობისათვის და ბუნებრივ რეზერვუარში მონყობილი გაზის საცავით სარგებლობისათვის, გზების, ელექტროგადამცემი კომუნიკაციების, ელექტრო ქსელებისა და არხების მშენებლობისათვის/ფუნქციონირებისათვის ან ამისათვის საჭირო საპროექტო ან/და საინჟინრო-გეოლოგიური სამუშაოებისათვის; წიაღის შესწავლის ან/და მოპოვებისთვის; ნავთობისა და გაზის რესურსებით სარგებლობისათვის და ბუნებრივ რეზერვუარში მონყობილი გაზის საცავით სარგებლობისათვის; კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების რეკონსტრუქციისათვის (რეაბილიტაციისათვის), არქეოლოგიური სამუშაოების, არქეოლოგიური დაზვერვის, არქეოლოგიური გათხრების წარმოებისათვის; გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში, არსებულ ობიექტებზე საავარიო-აღდგენითი სამუშაოების განხორციელებისას. **ტყის განსაკუთრებული დანიშნულებით სარგებლობის უფლების მინიჭების თაობაზე გადაწყვეტილებას მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების წესით იღებს მართვის ორგანო.**
- ▶ **კანონპროექტით მონწესრიგებულია ტყის აღდგენა-გაშენების საკითხები,** რაც ტყის მდგრადი მართვის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია და არის სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებათა მრავალწლიანი ციკლი. ტყის ფართობების დეგრადაციის შეჩერებისა და მოსალოდნელი ზიანის თავიდან აცილებისთვის, ტყის აღდგენა-გაშენებისათვის საჭირო ქმედებები ხორციელდება არაუგვიანეს სამი კალენდარული წლისა, მას შემდეგ, რაც ბუნებრივი, ანთროპოგენული

პროცესების ან/და უკანონო ქმედების შედეგად წარმოიშვა ტყის გამეჩხერებული ადგილები ან/და ღია ფართობები. ფართომასშტაბიანი ზიანის (5 ჰექტარი და მეტი) პირობებში, როდესაც შეუძლებელია ტყის აღდგენა-გაშენების ღონისძიებების განხორციელება სამი კალენდარული წლის პერიოდში, ტყის აღდგენა-გაშენების ვადის ათვლა დაიწყება იმ დროიდან, როდესაც დასრულდება ფართომასშტაბიანი ზიანის გამომწვევი გარემოებების ზემოქმედება და მოხდება აღსადგენი ტერიტორიის განმენდა. თუ ტყის განახლება მიმდინარეობს ბუნებრივი მოთესვით ან ამონაყრით, რაც პერსპექტივაში წარმოშობს საფუძველს, რომ აღსადგენი ტერიტორია გატყვევდება, ტყის აღდგენა უნდა განხორციელდეს ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობის გზით.

- ▶ კოდექსის ერთ-ერთ მთავარ სიახლეს წარმოადგენს ნორმა, რომლის მიხედვითაც, **წესრიგდება მეტყვეობის სფეროში შესაბამისი აკადემიური და პროფესიული განათლების საკითხები. ტყის მართვის ორგანო ვალდებულია უზრუნველყოს ტყის მართვაში მეტყვევის და სატყეო საქმის სპეციალისტის სტატუსის მქონე პირების სავალდებულო მონაწილეობა.**
- ▶ კოდექსი ძალაში შესვლის შემდგომ ითვალისწინებს გრძელვადიანი ხე-ტყის სარგებლობის ლიცენზირების მანკიერი პრაქტიკის გაუქმებას!

ინფორმაცია პრესრელიზისთვის

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შემუშავებული „ტყის კოდექსის“ კანონპროექტი 2019 წლის თებერვალში განსახილველად/დასამტკიცებლად პარლამენტს გადაეგზავნა. ტყის კოდექსში მოცემული ტყის მართვის ძირითადი პრინციპები და სამართლებრივი ინსტრუმენტები ტყის მდგრადი მართვის საფუძველი გახდება. კოდექსი უზრუნველყოფს საქართველოს ტყის ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვას, მისი ეკოლოგიური, სოციალური და ეკონომიკური ფუნქციების განსახორციელებლად ტყის თვისებებისა და რესურსების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შენარჩუნებას და გაუმჯობესებას. აღსანიშნავია, რომ ახალი კოდექსით უქმდება ხე-ტყის დამზადების გრძელვადიანი ლიცენზიების გაცემა, აგრეთვე „სოციალური ჭრის“ პრაქტიკა, რომლის ნაცვლად იქმნება მდგრადი სატყეო მეურნეობის მართვის მოდელი, სადაც ხე-ტყის დამზადება მოხდება ტყის მართვის ორგანოს მიერ, რაც ტყეების ეკოლოგიური ფუნქციის შენარჩუნების პარალელურად, უზრუნველყოფს სოციალური მოთხოვნების დაკმაყოფილებას. შედეგად, მერქნული რესურსის დამზადების მიზნით ტყით სარგებლობა განხორციელდება ეფექტიანად, შემცირდება ტყეზე უარყოფითი გავლენა, შემცირდება უკანონო ჭრების რისკები. სატყეო სექტორის მართვის განახლებული ინსტიტუციური მოდელი ითვალისწინებს ისეთ ასპექტებს, როგორცაა ტყის რესურსების რეკრეაციული გამოყენების სტიმულირებას და სოფლის განვითარებაში ტყეების როლის ზრდას, რაც, თავის მხრივ, შეამცირებს ტყეებზე სოციალურ ზეწოლას. ახალი ტყის კოდექსით სავალდებულო ხდება სატყეო სექტორში პროფესიონალი კადრების დასაქმება. ტყის მართვის ორგანომ უნდა უზრუნველყოს ტყის მართვაში მეტყვევის და სატყეო საქმის სპეციალისტის სტატუსის მქონე პირების სავალდებულო მონაწილეობა.

კანონპროექტზე მუშაობა საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრომ დაიწყო 2014 წელს. კანონპროექტის ძირითადი ვერსია დაინერა მსოფლიო ბანკის ტექნიკური (WB) და ევროპის კავშირის ფინანსური მხარდაჭერის ფარგლებში. 2014 წელს ე.წ. ნულოვანი სამუშაო ვერსია შექმნა იტალიელმა ექსპერტმა მარიატერეზა ჩირელიმ სატყეო პოლიტიკის სამსახურის დაკვეთით. 2015 წელს სამინისტროს გადაწყვეტილებით კანონპროექტის მომზადება ეთხოვათ ქართველ ექსპერტებს. შესაბამისად კოდექსის საბოლოო ვერსიაზე სამინისტროს კოორდინაციით იმუშავეს მეტყევე-ექსპერტმა ბატონმა მერაბ დვალმა და იურისტმა ბატონმა პაატა ტურავამ. 2015 წელის 8 სექტემბერს, პროექტის კომპლექსურობიდან და მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესიდან გამომდინარე მინისტრის ბრძანებით შეიქმნა „ტყის კოდექსის“ შემუშავების მავორდინირებელი კომისია, რომელმაც 11 სხდომის ფარგლებში მოამზადა კანონპროექტის ძირითადი ვერსია. 2016 წელს საერთაშორისო ექსპერტების მონაწილეობით ჩაუტარდა სოციალურ - ეკონომიკური ზეგავლენის შეფასება და მისი უმეტესი მუხლები შეფასდა, როგორც უაღრესად პოზიტიური. 2018 წელს საქართველო-ევროკავშირის საჯარო დაძმობილების პროექტის ფარგლებში „ტყის მდგრადი მართვის გაძლიერება საქართველოში“ ლიეტუველი, უნგრელი და სლოვაკი ექსპერტების მიერ განხორციელდა კანონპროექტის და კანონქვემდებარე აქტების მდგრადობის შეფასება. ამავე წელს GIZ-ის მიერ მომზადდა კანონპროექტის ფინანსური განფასება და ბიუჯეტზე დამოკიდებულების შეფასება. აღსანიშნავია, რომ სამინისტროს მიერ ეროვნული სატყეო პროგრამის ფარგლებში GIZ-ის მხარდაჭერით შემუშავდა ტყის მდგრადი მართვის კრიტერიუმები და ინდიკატორები, რაც ერთ-ერთი მთავარი საკითხია კანონპროექტის მდგრადობის კონტექსტში შეფასებისა და ანალიზის, ასევე რამდენად არის ტყის მდგრადი მართვა ასახული პროექტში. ავტორების გადაწყვეტილებით კანონპროექტში არ მოხდა ხსენებული კრიტერიუმების ცალკე ნორმად ქცევა, არამედ მთავარი პრინციპები ინტეგრირდა ტყის მართვასთან დაკავშირებულ ცალკეულ მუხლებში.

2015-2019 წლებში ახალი „ტყის კოდექსის“ კანონპროექტზე ფართო საზოგადოებაში, პარალელურ სამინისტროებში, მუნიციპალიტეტებსა და სხვა დაინტერესებულ უწყებებში 300-ზე მეტი საჯარო განხილვა, კონსულტაცია და სამუშაო შეხვედრა გაიმართა.

2018 წლის 27 დეკემბერს საქართველოს მთავრობამ მოინონა კანონპროექტი და 2019 წლის თებერვალში გადაეგზავნა საქართველოს პარლამენტს განსახილველად/დასამტკიცებლად.

კარლო ამირგულაშვილი

ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო დეპარტამენტის უფროსი

საქართველოს გარემოს დაცვისა და

სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

+995591819613

Karlo.amirgulashvili@mepa.gov.ge

